

ایران پیشنهاد تبدیل جنبش به نهاد را ارائه خواهد کرد

شانزدهمین دوره اجلاس سران جنبش عدم تعهد که از یکشنبه هفته جاری با نشست هیأت‌های کارشناسی در تهران کار خود را آغاز کرده بود، دیروز و امروز در سطح وزرای امور خارجه برگزار می‌شود تا همه‌چیز مهیای برگزاری اجلاس سران و تصویب سند نهایی نشست تهران باشد.

حسن قشقاوی، معاون وزارت امور خارجه:

ایران پیشنهاد تبدیل جنبش به نهاد را ارائه خواهد کرد

آرش کارآزما: شانزدهمین دوره اجلاس سران جنبش عدم تعهد که از یکشنبه هفته جاری با نشست هیأت‌های کارشناسی در تهران کار خود را آغاز کرده بود، دیروز و امروز در سطح وزرای امور خارجه برگزار می‌شود تا همه‌چیز مهیای برگزاری اجلاس سران و تصویب سند نهایی نشست تهران باشد.

حسن قشقاوی، معاون کنسولی و پارلمانی وزارت امور خارجه که تجربه حضور در اجلاس‌های پیشین جنبش عدم‌تعهد را نیز دارد درخصوص نشست وزرای امور خارجه جنبش، روند تصویب سند نهایی اجلاس و پیشنهادهای ایران توضیح می‌دهد.

سند اجلاس تهران چگونه نهایی می‌شود؟

معمولا در اجلاس سران حاصل و نتیجه اجلاس کارشناسی و نشست وزرا و اسنادی که در آن اجلاس تهیه و مورد تصویب واقع شده را مورد تصویب قرار می‌دهند. در واقع کار اصلی چالشی و کارشناسی در اجلاس کارشناسان و وزرای امور خارجه انجام می‌شود و معمولا در اجلاس سران کاری افزون بر نشست وزرای امور خارجه انجام نمی‌گیرد؛ مگر موارد استثنایی که لازم باشد نکته جدیدی به اسناد مورد تصویب وزرا اضافه شود یا موضوعی مورد اختلاف باشد و تصمیم‌گیری در آن خصوص را به اجلاس سران ارجاع داده باشند. بنابراین بار اصلی تهیه اسناد و بیانیه بر دوش اجلاس کارشناسی و پس از آن در موارد استثنایی در دستور کار اجلاس وزرا یا نهایتا اجلاس سران خواهد بود. خوشبختانه در نشست‌های کارشناسی که در روزهای یکشنبه و دوشنبه هفته جاری برگزار شده هیچ‌گونه اختلاف نظر و بحث چالشی‌ای مطرح نشده و مانعی برای اجماع بر سر سند اجلاس به‌وجود نیامده و همه کشورها روی سند پیش‌نویس اجلاس اجماع داشته‌اند و به‌نظر می‌رسد همین سند به تصویب نهایی اجلاس وزرا و سران خواهد رسید.

این سند شامل چه محورهایی خواهد بود؟

سند پیش‌نویسی که از سوی ایران تهیه شده و پیش از این به تأیید دفتر هماهنگی جنبش عدم‌تعهد در نیویورک هم رسیده شامل 697 بند است که موضوعات مهم سیاسی و اقتصادی را در ابعاد بین‌المللی و منطقه‌ای در بر گرفته است. تعداد بندهای این سند گویای عام‌شمول بودن، فراگیری و جامعیت موضوعاتی است که در سند گنجانده شده است. به‌گونه‌ای که تقریبا تمام موضوعات، نظرات و حساسیت‌های کشورهای عضو را پوشش داده است و همین امر اجماع کشورهای عضو را روی این سند تسهیل کرده است. ازجمله مهم‌ترین محورهایی که در این سند پیش‌بینی شده و مورد توافق کشورهای عضو هم قرار گرفته می‌توان به موضوعاتی چون اصلاح ساختار نظام بین‌الملل، ضرورت تقویت دموکراسی در فرایند تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی، مبارزه با تروریسم، حقوق بشر، خلع سلاح جهانی، اختلافات منطقه‌ای و مسائلی که برای کشورهای عضو از اهمیت و موضوعیت بالایی برخوردار است و به نوعی دغدغه‌های کشورهای عضو محسوب می‌شود اشاره کرد که خوشبختانه مورد توافق کشورهای عضو قرار گرفته است.

ظاهرا در هر دوره از اجلاس بخشی از اصول جنبش هم مطرح می‌شود؛ درست است؟

بله. مباحثی که درخصوص تقویت خود جنبش عدم‌تعهد است نیز در هر دوره مورد بررسی قرار می‌گیرد و کشورهای عضو درخصوص روند کاری و نقشه راه جنبش تصمیم خواهند گرفت.

در تهران چه راهبردهایی برای جنبش در نظر گرفته خواهد شد؟

از قدیم همواره بحث‌هایی درخصوص چگونگی ادامه کار جنبش عدم‌تعهد مطرح بود. خصوصا بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و بلوک شرق برخی کشورها و کارشناسان مسائل سیاسی بر این عقیده بودند که ادامه کار جنبش عدم‌تعهد در چنین فضایی موضوعیت ندارد و پیشنهاد انحلال آن را مطرح می‌کردند. با این حال قریب به اتفاق کشورهای عضو بر این باور بودند که جنبش باید به‌کار خود ادامه دهد و حتی بیش از پیش تقویت شود. همچنین بحث‌هایی در رابطه با این موضوع مطرح بود که جنبش عدم‌تعهد به‌صورت جنبش باقی بماند یا به یک نهاد بین‌المللی تبدیل شود، چون جنبش در حال حاضر فاقد ساختار سازمانی است و حتی دبیرخانه دائمی نیز ندارد و کارهای دبیرخانه‌ای آن عمدتا در نیویورک صورت می‌گیرد. این موضوع در اجلاس تهران مطرح خواهد شد و کشورهای عضو درخصوص آن تصمیم خواهند گرفت.

یعنی ایران پیشنهاد تبدیل جنبش به یک نهاد بین‌المللی را مطرح خواهد کرد؟

بله. این موضوع قرار است در این دوره از اجلاس مطرح شود.

در مورد ایجاد دبیرخانه دائمی و یا حتی مقر دائمی آن نیز تصمیمی گرفته خواهد شد؟ فعلا تصمیمی در این خصوص گرفته نشده است مگر اینکه در اجلاس وزرا یا اجلاس سران این موضوع مطرح شود که البته احتمال آن کم است.

بعد از این اجلاس، ایران به مدت سه سال ریاست جنبش را برعهده خواهد داشت. برای آن سه سال چه برنامه‌هایی دارید؟ به هر حال وقتی ایران ریاست اجلاس را در دست می‌گیرد حتما برای سه سال آینده نیز برنامه‌ریزی شده است و اینطور نیست که در سطح برگزاری یک اجلاس در تهران باشد. ما برای تقویت جنبش و فعال‌سازی آن بر مبنای اصول جنبش تصمیمات و برنامه‌های بسیار خوبی داریم که در موقع خود به اجرا گذاشته خواهد شد. جنبش باید در حوزه‌های مختلف اعم از مناقشات منطقه‌ای یا بین‌المللی نقش آفرینی داشته باشد و متناسب با وزن و ظرفیت‌های موجود در مناسبات بین‌المللی ایفای نقش و تأثیرگذاری کند. ما می‌توانیم حتی زمینه برگزاری اجلاس‌های دیگری را هم فراهم کنیم یا در حاشیه اجلاس‌های بین‌المللی مانند مجمع عمومی سازمان ملل یا سایر اجلاس‌ها حضور فعالی داشته باشیم. شما می‌دانید که جنبش عدم‌تعهد تاکنون 10 بیانیه در حمایت از فعالیت‌های هسته‌ای ایران و تأیید صلح آمیز بودن فعالیت‌های هسته‌ای کشورمان در حاشیه نشست‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی صادر کرده است. بنابراین ریاست ایران بر جنبش امکان تقویت نقش آژانس در چنین موضوعاتی را هم فراهم خواهد کرد.

سطح اجلاس تهران را چطور می‌بینید؟

بنده تجربه حضور در اجلاس جنبش عدم‌تعهد در کلمبیا که 17 سال قبل برگزار شده را دارم و در اجلاس سه سال قبل شرم‌الشیخ هم شرکت کرده‌ام. به جرأت می‌توانم بگویم سطح سرانی که در اجلاس تهران حاضر شده‌اند، از اجلاس‌های قبلی بالاتر است. به‌عنوان مثال عربستان هیچ زمان در تاریخش در این سطح در اجلاس عدم‌تعهد شرکت نکرده بود و در این دوره برای نخستین بار در تاریخ عربستان پسر پادشاه این کشور در اجلاس حضور می‌یابد. ما ابتدا اعلام کردیم که قائم‌مقام وزیر امور خارجه عربستان به تهران می‌آید اما آنها بلافاصله به وزارت خارجه یادداشت رسمی دادند که وی نه به‌عنوان قائم‌مقام بلکه به #171 نیابت از پادشاه عربستان» در این اجلاس شرکت می‌کند. در اجلاس‌های پیشین به‌طور متوسط 40 کشور در سطح عالی و سران در اجلاس حاضر می‌شدند. این درحالی است که در اجلاس تهران بیش از 50 کشور در سطوح عالی مانند رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر، پادشاه و رئیس مجلس حضور پیدا کرده‌اند که این میزان از مشارکت در ادوار اجلاس کم سابقه است. اینها همه در شرایطی است که آمریکا و اسرائیل تمام تلاش خود را در جهت کاهش میزان مشارکت کشورهای عضو از طریق ایجاد موانع و تهدید و تشویق به‌کار بسته بودند اما حضور کشورهای عضو جنبش در چنین سطحی، استقبال کشورها و ملت‌ها از سیاست‌ها و مواضع جمهوری اسلامی ایران را نشان می‌دهد. کشورهایی مانند هند و برزیل دیگر نمی‌خواهند زیر سلطه قدرت‌های استکباری باشند و حضور در جنبش این فرصت را برای کشورهای عضو فراهم می‌کند که با اتکا به قدرت و ظرفیت‌های موجود در این کشورها به قدرت‌های سلطه‌گر نه بگویند و این از اهداف و اصول اصلی جنبش عدم‌تعهد است.

اهمیت میزبانی ایران در اجلاس جنبش عدم‌تعهد چیست؟

امروز ایران با وجود سابقه کمی که در جنبش عدم‌تعهد دارد نشان داده است که به عضوی مؤثر و تعیین‌کننده در جنبش تبدیل شده است. نفس اینکه میزبانی جنبش عدم‌تعهد این فرصت را برای ایران فراهم کرده تا در ائتلافی با کشورهای هم‌فکر و همسو حرکت کند و نشان دهد که سیاست انزوای ایران که از سوی دولت‌های سلطه‌گر دنبال می‌شود تا چه میزان با شکست مواجه شده است، برای ایران یک موفقیت بزرگ محسوب می‌شود اما مطمئنا با توجه به میزبانی ایران و موضع مستقل جمهوری اسلامی، نقش منطقه‌ای جمهوری اسلامی غیرقابل انکار است. خیلی از قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی تلاش می‌کردند که اوضاع در سوریه و عراق به‌گونه‌ای دیگر رقم بخورد اما اراده ایران چیز دیگری بود و همه دیدند و اذعان دارند که در نهایت اراده ایران پیاده شد و زور آنها به ایران نرسید. وزیر امور خارجه آمریکا بعد از نشست استانبول به صراحت گفت که ما می‌خواهیم در سوریه اقداماتی انجام دهیم ولی ایران اجازه نمی‌دهد. بنابراین میزبانی ایران به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای که از مواضع شفاف و مستقلی برخوردار است نقش تعیین‌کننده‌ای در تقویت جایگاه جنبش عدم‌تعهد خواهد داشت؛ چرا که راهبرد عدم‌تعهد با اصول دیپلماتیک ما تناسب دارد. به همین دلیل ما نسبت به این اجلاس احساس نزدیکی می‌کنیم و اعتقاد داریم سیاست‌های جنبش و ایران در جهت تکمیل و تقویت هم هستند. البته در عین حال نباید در خصوص میزان تأثیرگذاری این اجلاس مبالغه کرد و آن را بیش از حد بالا برد. واقعیت این است که جنبش عدم‌تعهد بزرگ‌ترین تجمع کشورهای دنیا بعد از مجمع عمومی سازمان ملل است که هم از نظر کمی و هم از نظر کیفی مهم است.